

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ

Дараган В. В., Карповський С. В., Копилов Е. В.

ВСТУП

Виклики сьогодення, пов'язані з військовою агресією російської федерації вказують на необхідність зміни стандартних підходів до функцій та обов'язків окремих правоохоронних органів України. Реалії війни показали, що правоохоронна система України не була готова до такої кількості воєнних злочинів, які принесла на територію України російська федерація.

Вказані обставини змусили правоохоронну систему налаштуватися на нові реалії і ключове місце, не зважаючи на підслідність воєнних злочинів, в розслідуванні воєнних злочинів посіли саме органи та підрозділи Національної поліції. Чи не малу роль щодо виявлення та фіксації фактів вчинення воєнних злочинів у вказаній системі відіграють підрозділи кримінальної поліції та органи досудового розслідування Національної поліції України.

Для якісного та чіткого виконання покладених на органи та підрозділи Національної поліції України нових функцій потребує зміни й існуюча система їх підготовки та нормативне забезпечення їх діяльності.

1. Стан та перспективи розвитку підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції у закладах вищої освіти МВС України

На сьогодні в Україні триває процес реформування органів внутрішніх справ та правоохоронної системи у цілому, вплив як зовнішніх, так і внутрішніх факторів зумовлює необхідність постійного удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності підрозділів Національної поліції, зміни їх структурно-функціональної побудови, а це визначає потребу своєчасного наукового аналізу та розробок з метою їх впровадження у практичну діяльність, а також удосконалення якості підготовки відповідних фахівців¹.

¹ Кобзар О.Ф., Дараган В.В. Напрямки удосконалення підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 1. С. 158-163.

Підрозділи кримінальної поліції є одним з основних суб'єктів реалізації правоохоронної функції, адже від результатів їх діяльності залежить стан розкриття більшості неочевидних кримінальних правопорушень, забезпечення проведення більшості негласних слідчих (розшукових) дій за кримінальними провадженнями, підслідними органам досудового розслідування Національної поліції, а також превенція кримінальних правопорушень, що готуються.

Спробуємо розглянути окремі проблеми підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції в закладах вищої освіти МВС України виходячи з аналізу типового навчального плану «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 Правоохоронна діяльність.

Аналіз зазначеного навчального плану показав, що дисципліни професійної та практичної підготовки за профілем кафедри оперативно-розшукової діяльності (випускова кафедра за напрямом «кримінальна поліція») заплановано викладати на другому та третьому курсі навчання, зокрема:

1. Другий курс:

- «Оперативно-розшукова діяльність» (60 годин) – 4 семестр;
- «Основи кримінального аналізу» (44 години) – 4 семестр;
- «Оперативно-розшукове документування» (40 годин) – 4 семестр;

2. Третій курс:

- «Оперативно-розшукова діяльність» (40 годин) – 5 семестр;
- «Негласні-розшукові дії» (30 годин) – 5 семестр;
- «Агентурно-оперативна робота» (44 години) – 6 семестр;
- «Оперативно-розшукова тактика» (30 годин) – 6 семестр.

Аналіз запропонованого плану освітнього процесу вказує на наявність критичних, на нашу думку, недоліків, які негативно впливають на якість підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції.

По-перше, вивчення дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» протягом 4 та 5 семестрів не є раціональним, оскільки існує значних проміжок часу між вивченням першої та другої частини зазначеної дисципліни (близько 3 місяців). Крім того, враховуючи те, що після другого курсу передбачається проходження здобувачами вищої освіти навчальної практики в підрозділах кримінальної поліції де на них покладається окремі завдання, які передбачають володіння у повному обсязі знаннями, уміннями та навичками, що забезпечуються саме вивченням повного обсягу дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» доцільним було б передбачити викладання вказаної дисципліни у повному обсязі у 4 семестрі навчання. Зокрема, таке викладання можливо передбачити за рахунок дисципліни «Оперативно-розшукова тактика», яку у свою чергу доцільно викладати саме після вивчення дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність». Адже виконання завдань, передбачених дисципліни Оперативно-розшукова

тактика» передбачає вивчення у повному обсязі дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність».

Крім того, на сьогодні склалася негативна тенденція відносно вивчення дисципліни «Режим секретності», яка у 2021 році була виключена з числа нормативних дисциплін освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 Правоохоронна діяльність. Така ситуація була обумовлена переважно тим, що в 2021 році дисципліна була включена до Типового робочого навчального плану первинної професійної підготовки за професією 5162 «Поліцейський» у розмірі 10 аудиторних годин. До цього, на вказану дисципліну виділявся 1 кредит (16 аудиторних годин). У той же час відповідно до освітньо-професійної програми «Право (поліцейські)» спеціалізації «Стратегічні розслідування» на вказану дисципліну виділялось 2 кредити та відповідно удвічі більший обсяг аудиторної роботи, що давало змогу отримати усі необхідні знання щодо додержання державної таємниці при виконанні обов'язків у майбутньому на посадах оперуповноважених підрозділів кримінальної поліції.

Названа негативна тенденція з аудиторними годинами з дисципліни «Режим секретності» не дозволяє забезпечити набуття відповідних компетентностей здобувачами вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» (прикладна орієнтація – кримінальна поліція), що в подальшому може нівелювати усі зусилля і вкладені державні кошти у підготовку таких фахівців. Адже якщо оперативний працівник в процесі виконання своїх посадових обов'язків допустить порушення вимог законодавства про державну таємницю його допуск до державної таємниці відповідно до статті 26 Закону України «Про державну таємницю» може бути скасовано. У свою чергу, скасування допуску до державної таємниці передбачає переведення такого працівника на іншу роботу або службу, не пов'язану з державною таємницею, у разі неможливості переводу, його буде звільнено².

В такому разі державні кошти, витрачені на підготовку фахівця для підрозділів кримінальної поліції будуть витрачені майже марно. Крім того, після переведення такого працівника на іншу роботу або службу, не пов'язану з державною таємницею, як правило, виникає необхідність у перепідготовці такого працівника, що також завдає певних збитків для державного бюджету. Тому, на нашу думку, зменшення обсягу викладання вказаної дисципліни є не раціональним та необґрунтованим, а сама дисципліна повинна входити як нормативна не тільки у освітньо-професійну програму «Правоохоронна діяльність (поліцейські)», а й у «Право (поліцейські)», оскільки на сьогодні діяльність слідчих так само пов'язана з необхідністю додержання державної таємниці.

² Про державну таємницю: Закон України № 3855-ХІІ від 21.01.1994. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 16. ст.93.

Крім того, з метою формування у здобувачів вищої освіти пропонується передбачити написання здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» (прикладна орієнтація – кримінальна поліція) курсової роботи з дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність».

Виходячи із вказаного, на сьогодні існує нагальна потреба у корегуванні існуючого типового навчального плану «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 Правоохоронні діяльність та приведення у відповідність освітньо-професійних програм, розроблених на його основі з обов'язковим введенням у нормативну частину дисципліну «Режим секретності» з обсягом 2 кредити. Крім того, з метою забезпечення набуття здобувачами вищої освіти встановлених освітньо-професійними програмами компетентностей доцільно передбачити написання здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» (прикладна орієнтація – кримінальна поліція) курсової роботи з дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність»³.

2. Аналіз вимог компетентностей та освіти працівників органів досудового розслідування в Україні

Одним із шляхів вирішення питання професійних вимог до працівника будь-якої професії є вивчення вимог роботодавців до потенційних кандидатів. Кому як не роботодавцю відомо, якими якостями та знаннями повинні володіти потенційні кандидати на заміщення вакантних посад.

На сьогодні в науковому колі існує дискусія відносно того, які професії працівників правоохоронних органів повинні входити до галузі знань «Право», а які до галузі знань «Цивільна безпека», зокрема «Правоохоронна діяльність»?

В Україні діє значна кількість державних та приватних правоохоронних структур. Кожна з зазначених структур мають своє бачення щодо основних вимог до кандидатів на заміщення вакантних посад. На сьогодні досить гостро стоїть питання щодо галузі знань в якій повинна здійснюватися підготовка фахівців для органів досудового розслідування правоохоронних органів нашої держави.

³ Дараган В.В. Щодо проблем підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції в закладах вищої освіти МВС України. Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 22 груд. 2021 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 18-21.

Спробуємо знайти відповідь на вказане запитання шляхом вивчення кваліфікаційних вимог до працівників окремих правоохоронних органів на прикладі працівників органів досудового розслідування.

На сьогодні, відповідно до статті 216 Кримінального процесуального кодексу України досудове розслідування кримінальних правопорушень здійснюється слідчими органів Національної поліції України, органів безпеки, органів (зокрема Служби безпеки України), детективами органів Бюро економічної безпеки України, слідчими державного бюро розслідувань України та детективами Національного антикорупційного бюро України⁴.

Оскільки найбільшу підслідність та кількість працівників органів досудового розслідування мають органи досудового розслідування Національної поліції України, пропонуємо розпочати такий аналіз саме з вимог до кандидатів на посади слідчих в органах досудового розслідування Національної поліції України.

Однією із основних вимог до кандидатів на посади слідчих є наявність вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціаліста, магістра за спеціальністю «Правознавство» та «Право», а також знання Конституції України та кримінального процесуального законодавства, ЗУ «Про Національну поліцію», ЗУ «Про запобігання корупції».

Вимоги до кандидатів на посаду детектива Бюро економічної безпеки України передбачають вищу юридичну та/або економічну освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем не нижче магістра. Крім того, вимогами конкурсу передбачено спеціальні вимоги до кандидатів щодо знання законодавства. Зокрема, відповідно до зазначених вимог, кандидат повинен знати понад 20 законів України та відповідні закони відповідно до напрямку діяльності за зайнято посадою.

В свою чергу, відповідно до кваліфікаційних вимог для зайняття посади слідчого Державного бюро розслідувань України передбачено наявність у кандидата на посаду вищої юридичної освіти. Крім того, вимогами конкурсу передбачено спеціальні вимоги до кандидатів щодо знання законодавства. Зокрема, відповідно до зазначених вимог, кандидат повинен знати понад 20 законів України та відповідні закони відповідно до напрямку діяльності за зайнято посадою. Крім того, вимогами до кандидатів передбачено вміння практично застосовувати вимоги нормативно-правових актів.

Відповідно до профілю посади детектива Національного антикорупційного бюро України повинен мати вищу освіту в галузі знань «Право». Крім того, вимогами конкурсу передбачено спеціальні вимоги до кандидатів щодо знання законодавства. Зокрема, відповідно

⁴ Кримінальний процесуальний кодекс України від 03.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua.html> (дата звернення: 28.02.2023).

до зазначених вимог, кандидат повинен знати понад 7 законів України та низку норм міжнародного законодавства з питань правового співробітництва із компетентними органами іноземних держав, міжнародними організаціями при проведенні оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, дотримання прав людини та громадянина. Крім того, вимогами до кандидатів передбачено знання кримінального та кримінального процесуального права.

Таким чином, на сьогодні усі без виключення правоохоронні органи України, які мають у своїй структурі органи досудового розслідування висувають до кандидатів на посади слідчих (детективів) вимоги щодо наявності вищої юридичної освіти.

Підсумовуючи викладене можна дійти до висновку, що професія слідчого (детектива) органів досудового розслідування в Україні відноситься до галузі знань «Право» та повинна бути визнана як правнича професія⁵.

3. Стан та перспективи розвитку підготовки фахівців для органів досудового розслідування у закладах вищої освіти МВС України

Органи досудового розслідування держави є одним з основних суб'єктів реалізації її правоохоронної функції. Саме в діяльності цих органів найяскравіше виявляється реально існуючий стан протидії злочинності та захищеність прав і свобод громадянина від злочинних посягань⁶.

Реформування системи ОВС суттєво вплинуло на структурно-функціональну побудову окремих підрозділів Національної поліції, велику частину з них було значно скорочено, деякі підрозділи були зовсім ліквідовані⁷.

Після початку реформування ОВС минуло не так багато часу, але уже сьогодні вбачається значна кількість прорахунків у структурно-функціональній побудові окремих підрозділів Національної поліції⁸.

⁵ Дараган В.В. Щодо аналізу вимог компетентностей та освіти до працівників органів досудового розслідування в Україні. Scientific and pedagogic internship «Ways of improving the training of qualified lawyers in Ukraine and the EU» : Internship proceedings, February 8 – March 19, 2021. Frankfurt an der Oder : «Baltija Publishing», 2021. P. 33-35.

⁶ Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2003. 18 с.

⁷ Darahan V., Boiko O., Rohalska V., Soldatenko O., Lytvynov V. Structural-functional providing of the operative-investigative crime prevention in the field of public procurement in Ukraine. Amazonia Investiga. 10 (42). 2021. P. 80-92.

⁸ Дараган В.В. Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері державних закупівель: проблеми теорії та практики: монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 352 с.

На сьогодні нагальною є проблема налагодження взаємодії між працівниками окремих підрозділів кримінальної поліції та працівниками органів досудового розслідування.

Вказана проблема в першу чергу виникла у тих підрозділах, які в процесі реформування були відділені від територіальних підрозділів Національної поліції (підрозділи стратегічних розслідувань) та тих, які були утворені в процесі реформування (кіберполіція).

Наприклад, справи у злочинах, виявлених працівниками управлінь стратегічних розслідувань, як правило, розслідують або слідчі слідчих управлінь при ГУНП в областях, або слідчі підрозділи при відділеннях поліції в обласних центрах, де розташоване відповідне управління стратегічних розслідувань. І тут майже не виникає проблем з організацією взаємодії між цими підрозділами. Однак у випадку виявлення злочинів працівниками управлінь стратегічних розслідувань в інших містах області такі злочини можуть розслідувати слідчі підрозділи при відділеннях (відділах) поліції, на території яких такий злочин було скоєно, і тут виникають проблеми, пов'язані з великою територією обслуговування таких управлінь стратегічних розслідувань. Оперативний працівник, який працює в окремо взятому обласному центрі, не має можливості якісно здійснювати оперативне супроводження кримінального провадження, яке ведеться слідчим за 50, а в деяких випадках і за 100 кілометрів від місця дислокації оперативного підрозділу⁹.

Ще гірша ситуація виникає в процесі налагодження взаємодії зі слідчими в процесі розслідування кіберзлочинів, оскільки підрозділи кіберполіції мають значно гіршу ніж у підрозділів стратегічних розслідувань територіальну розгалуженість та значно менший штат працівників.

Але навіть у випадку, коли й оперативний і слідчий підрозділи будуть розташовані в одному місці, це не вирішить проблему, пов'язану з кваліфікацією слідчих, оскільки, як показали результати дослідження, в переважній більшості випадків лише в слідчих управліннях були наявні слідчі, які спеціалізуються на розслідуванні кримінальних правопорушень виявлення яких покладено на окремі підрозділи кримінальної поліції (міграційна поліція; боротьба з наркозлочинністю; внутрішньої безпеки; кіберполіції; стратегічних розслідувань), і більшість із них становлять колишні працівники таких підрозділів, які потрапили під скорочення в процесі реформування ОВС та зміни структурно-функціональної побудови підрозділів кримінальної поліції. Інша частина слідчих, зокрема ті, які працюють в територіальних органах, підрозділах поліції, мають

⁹ Дараган В.В. Протидія злочинам у сфері державних закупівель підрозділами Департаменту захисту економіки Національної поліції України : монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 224 с.

поверхневі знання щодо розслідування таких злочинів та не мають достатнього досвіду їх розслідування.

На нашу думку, вирішити зазначену проблему можна двома способами:

По-перше, здійснювати підготовку фахівців для органів досудового розслідування за відповідними напрямками або спеціалізацією підготовки.

По-друге, змінити статус оперуповноваженого (інспектора) окремих підрозділів кримінальної поліції на детектива.

При цьому слід зазначити, що застосування будь-якого із запропонованих способів вказують на необхідність якісно нового підходу до підготовки фахівців для органів досудового розслідування. Крім того, на сьогодні, існуюча нормативна база не надає можливості без внесення відповідних змін у законодавство створити в структурі Національної поліції детективні підрозділи, тому пропонуємо більш детально зупинитися на першому способі вирішення існуючих на сьогодні проблем.

Перш за все слід зазначити, що у структурі ЗВО МВС України спеціалізація підготовки працівників поліції зосереджена лише на процесі підготовки працівників оправних підрозділів кримінальної поліції (Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ – стратегічні розслідування; Одеський державний університет внутрішніх справ – підрозділи протидії наркозлочинності тощо). В свою чергу процес підготовки фахівців для органів досудового розслідування не має такою розгалуженою системи за напрямками підготовки.

На сьогодні підготовкою фахівців для органів досудового розслідування займаються усі без виключення ЗВО МВС України. При цьому, слід зазначити, що наказом МВС України № 479 «Про вдосконалення підготовки поліцейських у ЗВО МВС» за Національною академією внутрішніх справ, Харківським національним університетом внутрішніх справ, Львівським державним університетом внутрішніх справ, Одеським державним університетом внутрішніх справ та Дніпропетровським державним університетом внутрішніх справ було встановлено пріоритетність у забезпеченні після-дипломної освіти за видами службової діяльності поліцейських.

Однак, аналіз програм підвищення кваліфікації та спеціалізації слідчих Національної поліції, які були надані МВС вказує на те, що раніше визначена вище зазначеним наказом МВС України пріоритетність не була врахована. Наприклад, за Дніпропетровським державним університетом внутрішніх справ була встановлено пріоритетність за такими профілями:

- превентивна діяльність;
- ювенальна превенція;
- організація роботи чергових частин та служби «102»;

– стратегічні розслідування.

Жоден з зазначених профілей підготовки не було враховано в процесі формування програм підвищення кваліфікації та спеціалізації слідчих Національної поліції.

На нашу думку, в ЗВО МВС України доцільно було б запровадити підготовку фахівців для органів досудового розслідування відповідно за закріпленими МВС України профілями.

Слід зазначити, що окремі кроки в цьому напрямі вже зроблено. Зокрема, МВС розробило новий план освітнього процесу для спеціальності 081 «Право» в якому вже передбачено плани для підготовки слідчих для підрозділів боротьби з кіберзлочинністю.

На нашу думку, крім вказаної спеціалізації існує необхідність запровадити відповідну підготовку слідчих за такими спеціалізаціями:

- протидія злочинам, пов'язаними з торгівлею людьми;
- протидії наркозлочинності;
- внутрішньої безпеки;
- протидії економічним та службовим злочинам.

При цьому, з метою запровадження підготовки слідчих за окремими напрямками спеціалізації доцільно здійснити аналіз потреб територіальних органів Національної поліції в таких фахівцях, зокрема не тільки у слідчих управліннях, а й відділах (відділеннях) поліції, оскільки останні працюють також за матеріалами, зібраними оперативними підрозділами, які на сьогодні на місцях також не мають відповідного поділу за спеціалізаціями, оскільки після реформування підрозділи карного розшуку в територіальних відділах та відділеннях поліції отримали нову назву «кримінальна поліція». А якщо в цілому казати про структуру кримінальної поліції на рівні апарату Національної поліції то вона на сьогодні включає у себе 11 підрозділів з різною спеціалізацією.

Наприкінці хотілось би зазначити, що необхідність запровадження вказаної системи підготовки обумовлена не тільки проблемами в налагодженні взаємодії між органами досудового розслідування та відповідними оперативними підрозділами, а й специфікою розслідування відповідних злочинів.

4. Компетенція підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування щодо протидії воєнним злочинам

На сьогодні до підрозділів кримінальної поліції відносяться наступні підрозділи:

- підрозділи Департаменту карного розшуку;
- підрозділи Департаменту міграційної поліції;
- підрозділи Департаменту оперативної служби;
- підрозділи Департаменту оперативно-технічних заходів;

- підрозділи Департаменту забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами;
- підрозділи Департаменту боротьби з наркозлочинністю;
- підрозділи Департаменту кримінального аналізу; підрозділи Департаменту оперативної служби;
- підрозділи Департаменту оперативно-технічних заходів;
- підрозділи Департаменту кримінального аналізу;
- підрозділи Департаменту захисту інтересів суспільства і держави;
- підрозділи Департаменту стратегічних розслідувань;
- підрозділи Департаменту кіберполіції;
- підрозділи Департаменту внутрішньої безпеки;
- відділи (сектори) кримінальної поліції територіальних підрозділів поліції.

У свою чергу до структури органі досудового розслідування Національної поліції входять:

- Головне слідче управління (у складі органу досудового розслідування);
- Управління дізнання (у складі органу досудового розслідування);
- слідчі управління при ГУНП в областях;
- слідчі відділи, відділення в територіальних підрозділах Національної поліції;
- сектори дізнання в територіальних підрозділах Національної поліції.

Аналіз нормативно-правових актів, які регулюють діяльність зазначених підрозділів показав, що до завдань та функцій вказаних підрозділів не входить протидія воєнним злочинам. Крім того, не було знято обов'язки вказаних підрозділів виявляти та документувати кримінальні правопорушення підслідність за якими покладена за органами досудового розслідування Національної поліції, а також здійснювати оперативне супроводження кримінальних проваджень, які знаходяться у провадженні органів досудового розслідування Національної поліції. Однак обставини війни зумовлюють необхідність мобілізації усіх без виключення ресурсів нашої держави з метою протистояння збройній агресії російської федерації та деокупації території України.

Враховуючи вказане, доцільно було б доповнити відповідні нормативні акти, які регулюють питання діяльності як органів досудового розслідування так і оперативних підрозділів визначивши відповідні функції, які вони спроможні виконувати задля швидкого і повного розслідування воєнних злочинів.

Окрім нормативного забезпечення діяльності підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування Національної поліції України, потребує вирішення і питання отримання відповідних

знань працівниками, які задіяні в процесі виявлення та розслідування воєнних злочинів.

Наприкінці вересня 2022 року відбулась нарада керівництва Національної поліції України за результатами якої підрозділами поліції було надано пропозиції щодо напрямів, які доцільно врахувати при підготовці курсантів у закладах вищої освіти МВС України, до таких пропозицій було включено значну кількість актуальних питань, зокрема:

- отримання знань та відпрацювання навичок користування програмними засобами для поліпшення відео та фото-зображень;

- розслідування нападів на цивільні об'єкти, обстріли населених пунктів та невибіркових обстрілів;

- отримання інформації депортації та незаконного переміщення населення;

- отримання інформації щодо обставин функціонування штабів, комендатур, та командних пунктів ворожих військ, інших органів окупаційної влади;

- виявлення та розслідування вбивств цивільного населення;

- встановлення обставин масових захоронень;

- виявлення та розслідування сексуального насильства в умовах збройного конфлікту;

- виявлення та розслідування жорстокого поводження із цивільним населенням;

- встановлення обставин функціонування місць масового утримання цивільного населення, жорстокого поводження із ним;

- встановлення фактів безвісного зникнення на окупованих територіях;

- виявлення та розслідування фактів незаконного позбавлення волі;

- виявлення та розслідування фактів розграбування майна на тимчасово окупованих територіях;

- виявлення та розслідування фактів незаконного видобутку українських надр у промислових масштабах, масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу.

На нашу думку, реалізувати вказані практичними підрозділами напрямки навчання здобувачів вищої освіти неможливо без внесення змін до існуючих освітніх (професійних) програм, а у разі їх внесення стане не можливим отримання здобувачами вищої освіти відповідних знань, умінь та навичок, необхідних для реалізації закріплених Законом України «Про національну поліцію» задач, покладених на органи та підрозділи Національної поліції України щодо протидії кримінальним правопорушенням відповідно до закріпленою за ними підслідністю.

Реалізацію вказаної задачі, на нашу думку, доцільно здійснювати через запровадження відповідних курсів підвищення кваліфікації в

закладах вищої освіти МВС України. Однак реалізація вказаних задач повинна здійснюватись виключно у бінарній формі шляхом залучення до проведення занять науково-педагогічного працівника та відповідного працівника практичного підрозділу Національної поліції України, який має відповідний досвід виявлення та розслідування вище зазначених фактів протиправної діяльності.

Підводячи підсумок слід зазначити, що умови сьогодення вказують на необхідність перегляду нормативно-правового забезпечення діяльності органів та підрозділів Національної поліції, залучених до виявлення та розслідування воєнних злочинів. Крім того, на сьогодні існує необхідність запровадження відповідних курсів підвищення кваліфікації працівників таких органів та підрозділів.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз стану підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування у закладах вищої освіти МВС України дозволив дійти до наступних висновків:

1. На сьогодні існує нагальна потреба у корегуванні існуючого типового навчального плану «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 Правоохоронна діяльність та приведення у відповідність освітньо-професійних програм, розроблених на його основі з обов'язковим введенням у нормативну частину дисципліну «Режим секретності» з обсягом 2 кредити. Крім того, з метою забезпечення набуття здобувачами вищої освіти встановлених освітньо-професійними програмами компетентностей доцільно передбачити написання здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» (прикладна орієнтація – кримінальна поліція) курсової роботи з дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність».

2. Професія слідчого (детектива) органів досудового розслідування в Україні відноситься до галузі знань «Право» та повинна бути визнана як правнича професія.

3. На сьогодні існує необхідність запровадити відповідну підготовку слідчих за такими спеціалізаціями: протидія злочинам, пов'язаними з торгівлею людьми; протидії наркозлочинності; внутрішньої безпеки; протидії економічним та службовим злочинам.

4. Підводячи підсумок слід зазначити, що умови сьогодення вказують на необхідність перегляду нормативно-правового забезпечення діяльності органів та підрозділів Національної поліції, залучених до виявлення та розслідування воєнних злочинів. Крім того, на сьогодні існує необхідність запровадження відповідних курсів підвищення кваліфікації працівників таких органів та підрозділів.

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено стан підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування у закладах вищої освіти МВС України. Здійснено аналіз вимог компетентностей та освіти працівників органів досудового розслідування в Україні. Досліджено питання компетенції підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування щодо протидії воєнним злочинам. Визначено перспективи розвитку процесу надання освітніх послуг щодо підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування у закладах вищої освіти МВС України.

Література

1. Кобзар О.Ф., Дараган В.В. Напрямки удосконалення підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 1. С. 158-163.
2. Про державну таємницю: Закон України № 3855-ХІІ від 21.01.1994. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 16. ст. 93.
3. Дараган В.В. Щодо проблем підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції в закладах вищої освіти МВС України. Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 22 груд. 2021 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 18-21.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 03.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua.html> (дата звернення: 28.02.2023).
5. Дараган В.В. Щодо аналізу вимог компетентностей та освіти до працівників органів досудового розслідування в Україні. Scientific and pedagogic internship «Ways of improving the training of qualified lawyers in Ukraine and the EU»: Internship proceedings, February 8 – March 19, 2021. Frankfurt an der Oder : «Baltija Publishing», 2021. P. 33-35.
6. Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2003. 18 с.
7. Darahan V., Boiko O., Rohalska V., Soldatenko O., Lytvynov V. Structural-functional providing of the operative-investigative crime prevention in the field of public procurement in Ukraine. Amazonia Investiga. 10 (42). 2021. P. 80-92.
8. Дараган В.В. Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері державних закупівель: проблеми теорії та практики: монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 352 с.

9. Дараган В.В. Протидія злочинам у сфері державних закупівель підрозділами Департаменту захисту економіки Національної поліції України : монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 224 с.

Information about the authors:

Darahan Valerii Valeriiovych,

Doctor of Law, Professor,

Head of the Department of Operational-Investigative Activities,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

26, Gagarin Avenue, Dnipro, 49005 Ukraine

Karpovskyi Serhii Viktorovych,

Lecturer of the Department of Operational-Investigative Activities,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

26, Gagarin Avenue, Dnipro, 49005 Ukraine

Kopylov Eduard Volodymyrovych,

Lecturer of the Department of Operational-Investigative Activities,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

26, Gagarin Avenue, Dnipro, 49005 Ukraine